

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais (ECTS)	Universitetas	Fakultetas	Katedra, institutas
	5	VU	Filosofijos fakultetas	Ugdymo mokslų institutas
		MRU		Edukologijos ir socialinio darbo institutas

Pavadinimas

Šiuolaikinės ugdymo filosofijos problemos

Pavadinimas anglų kalba

The Problems of Contemporary Education Philosophy

Anotacija lietuvių kalba

Dalykas skirtas supažindinti studentus su šiuolaikinėmis ugdymo filosofijos paradigmomis, išugdyti studentų gebėjimą atpažinti ir analizuoti skirtingas ugdymo perspektyvas filosofinių prieigų požiūriu, tyrimų metodologijai taikyti tinkamas epistemologines nuostatas ir instrumentus. Studentai bus mokomi analizuoti ugdymo filosofijos tekstus ir aiškiai pateikti savo argumentais grįstą nuomonę, dalyvauti teoriniame švietimo diskurse tinkamai naudojant ugdymo filosofijos žodyną, savarankiškai planuoti edukologinius tyrimus metodologijai pasirenkant vieną ugdymo filosofijos kryptį.

Anotacija anglų kalba

The aim of the course is to introduce students to a new contemporary paradigms of education philosophy, to foster their ability to recognise and analyse different educational perspectives from the philosophical point of view and to find out methodological access to the educational research. Students will be taught to analyse philosophical texts, participate in theoretical discourse and express their position using philosophical vocabulary, to plan and organize the research independently applying one of the philosophical (epistemological) paradigms for methodology.

Dalyko tikslas

Atskleisti šiuolaikinio ugdymo ištakas ir filosofinį pagrindą sąsajoje su visuomenės raida; skatinti kritinį skirtingų ugdymo filosofinių krypčių vertinimą ir gebėjimą jas tinkamai pasirinkti modeliuojant ugdymo tyrimus.

Sėkmingai pabaigę studijas, studentai gebės:

1. Apibūdinti šiuolaikinės švietimo/ugdymo filosofijos ištakas ir sampratų skleidimąsi bei įvairovę;
2. Apibūdinti vyraujančias švietimo/ugdymo filosofines sroves, išskiriant esmingiausias jų bruožus;
3. Įvardyti vyraujančias švietimo/ugdymo filosofijos sroves šiandienos Lietuvoje, švietimo sistemoje (formaliojoje ir neformaliojoje) bei platesniame visuomeniniame politiniame diskurse;
4. Atskleisti paradigmos sąvokos reikšmę bei pateikti paradigmos paraleliškumo, sankirtų bei prieštarų pavyzdžių pasaulio ir Lietuvos švietimo arenose;
5. Pagrįsti ugdymo tyrimų strategijų ir metodų metodologiją epistemologiniu pagrindu.
6. Parengti ir ginti savo tyrimo filosofinių pamatų apybraižas.

Dalyko turinys: temos ir studijų metodai

1. Šiuolaikinės švietimo/ugdymo filosofijos samprata ir paskirtis: eklektiškumas, nesistemiškumas.
2. Filosofijos kaip ugdymo teorijos reikšmė.
3. Pragmatizmas (James, Dewey),

4. Analitinis ugdymas (Peters),
5. Egzistencialistinis ir fenomenologinis ugdymas (Denton),
6. Dialogo filosofija paremtas tarpkultūrinis ugdymas (Greene),
7. Konstruktyvizmas, socialinis konstruktyvizmas (Berger, Luckmann, Schuetz),
8. Neomarksistinis ugdymas (Freire, Apple, McLaren, Giroux),
9. Feminizmas (Noddings) ir postkolonijinis ugdymas,
10. Postmodernus ugdymas (Usher, Edwards),
11. Postmodernizmo kritika (Burbules, Smeyer),
12. Hermeneutika ir ugdymas (Gallagher),
13. Švietimo diskurso konstravimas ir atpažinimas: stereotipai, prietarai, įtikinėjimo formos, mitinės konstrukcijos.
14. Galios, kontrolės ir ugdymo disciplinavimo priemonės filosofijos požiūriu (Apple, McLaren, Giroux, Foucault)
15. Popkultūros ir žiniasklaidos diskursai, jų įtaka švietimui ir ugdymui.
16. Rytų filosofijos ir religijų sklaida šiuolaikinėje vakarų visuomenėje ir jų įtaka netradicinėms ugdymo mokykloms.
17. Posthumanistinis ugdymas (Braidotti, Cole, Wallin, Snaza)
18. Ugdymo filosofija Lietuvoje: tendencijos, problemos, kritika (Maceina, Bitinas, Jovaiša).
19. Epistemologijos kaip edukologinių tyrimų metodologijos reikšmė ir praktinis taikymas (Burbules, Smeyer, Biesta, Gallagher).
20. Kritinė teorija pažinimo procese – feministinis, neomarksistinis, postkolonialinis pažinimo procesas (Haraway, Collins, Butler).

Studijų pasiekimų vertinimas

Taikomas kaupiamasis vertinimas: *esė* (30 %); *pasirinktos ugdymo krypties analizė* (20%), *atsakymai į atvirus klausimus raštu per egzaminą* (50 %).

Atsiskaitymo darbuose siekiama atskleisti, ar studentai geba:

1. Apibūdinti šiuolaikinės švietimo/ugdymo filosofijos ištakas ir sampratų skleidimąsi bei įvairovę;
2. Apibūdinti vyraujančias švietimo/ugdymo filosofines sroves, išskiriant esmingiausias jų bruožus;
3. Įvardyti vyraujančias švietimo/ugdymo filosofijos sroves šiandienos Lietuvoje, švietimo sistemoje (formaliojoje ir neformaliojoje) bei platesniame visuomeniniame politiniame diskurse;
4. Atskleisti paradigmos sąvokos reikšmę bei pateikti paradigmų paraleliškumo, sankirtų bei prieštarų pavyzdžių pasaulio ir Lietuvos švietimo arenose;
5. Pagrįsti ugdymo tyrimų strategijų ir metodų metodologiją epistemologiniu pagrindu.
6. Parengti ir ginti savo tyrimo filosofinių pamatų apybraižas.

Literatūra

1. Duoblienė, L. (2007). *Šiuolaikinė ugdymo filosofija: refleksijos ir dialogo link*. Tyto alba.
2. Duoblienė, L. (2011). *Ideologizuotos švietimo kaitos teritorijos*. Vilnius: VU leidykla.
3. Duoblienė, L. (2018) *Pohumanistinis ugdymas. Dekoduoti*. VU leidykla.
4. Noddings N. (1998) *Philosophy of Education*. Stanford university.
5. Globalization and education. Ed. by Burbules N.C., Torres C.A. (2000). London and New York: Routledge.
6. Usher R., Edwards R. (1996). *Postmodernism and Education*. London and New Yourk: Routledge.
7. Dewey J. (1997). *Democracy and Education*. Chicago.
8. Dewey, J. (2013). *Demokratija ir ugdymas: įvadas į ugdymo filosofiją*. Klaipėda: Baltic Printing House.
9. James, W. (1998). Pokalbiai su mokytojais apie psichologiją ir su studentais apie kai kuriuos gyvenimo idealus. Vilnius: Vaga.
10. McLaughlin, T. H. (1997). *Šiuolaikinė ugdymo filosofija: demokratiškumas, vertybės, įvairovė*. Kaunas.
11. McLaren, P. (1999) *The Educational Researcher As Critical Social Agent: Some Personel*

Reflections on Marxist Criticism in Post-modern Times of Fashionable Apostasy// Multicultural Research: A Reflective Engagement with Race, Class, Gender and Sexual Orientation. Ed. By Grant C.A. London: Falmer Press.

12. McLaren, P. (1996). *Schooling as Ritual Performance. Toward a Political Economy of Educational Symbols and Gestures*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
13. Apple, M. W. (1995). *Education and Power*. New York and London: Routledge.
14. Peters, R. S. (1973). *The Aims of Education – Conceptual Inquiry*// The Philosophy of Education. Oxford University Press.
15. Denton, D. E. (1970). *The Language of Ordinary Experience: A study in the Philosophy of Education*. New York.
16. Denzin, N. K. Lincoln Y. S. (Eds.). (1994). *Handbook of Qualitative Research*. Sage Publications.
17. Berger, P. I., Luckmann, T. (1999). *Socialinės tikrovės konstravimas*. Vilnius: Pradai.
18. Biesta, G. J. J., Burbules, N. C. (2003). *Pragmatism and Educational research*. Oxford: Rowman & Littlefield publishers, Inc.
19. Phillips, D. C., Burbules, N. C. (2000). *Postpositivism and Educational research*. Oxford: Rowman & Littlefield publishers, Inc.
20. Peters, M. A., Burbules N. C. (2004). *Poststructuralism and Educational research*. Oxford: Rowman & Littlefield publishers, Inc.
21. Peters, M. A., Burbules, N. C., Smeyers, P. (2010). *Showing and Doing. Wittgenstein as a Pedagogical Philosopher*. Boulder: Paradigm Publishers.
22. Gallagher, S. (1992). *Hermeneutics and Education*. Suny press.
23. Prakapas, R. (2010). Švietimas ir ugdymas Lietuvoje: sistemos ir idėjų kaita. Regnum est: 1990 m. kovo 11-osios nepriklausomybės Aktui - 20: *Liber Amicorum Vytautui Landsbergiui*, (p. 791–807). Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.
24. Prakapas, R., Prakapienė, D. (2013). Visuomenės transformacijos: ugdymo paradigmu kaita. *Globalizacijos iššūkiai ugdymo procesui: visuomenė ir kariuomenė: mokslo studija* (p. 7–17). Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.
25. Maceina, A. (1991). *Raštai*, I tomas, Vilnius: Mintis.
26. Maceina, A. (2002). *Raštai*, VIII tomas, Vilnius: Mintis.
27. Bitinas, B. (2013). *Rinktiniai edukologiniai raštai* (T. 1). Vilnius: Edukologija.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1.	Lilija Duoblienė	VU (UMI)	Prof. dr.	lilija.duobliene@fsf.vu.lt
2.	Romas Prakapas	MRU (ESDI)	Doc. dr.	prakapas@mruni.eu

Patvirtinta Edukologijos mokslo doktorantūros komiteto 2022 m. 09 mėn. 16 d. nutarimu Nr. 15600-KT-306